

”Ju tidigare det blir rätt desto bättre”

Anders Junghage är en passionerad föreläsare, entreprenör och stenkonsult. Att föra ut branschens nya rekommendationer ser han som sin nästa stora uppgift. – Det är mycket nytt på gång, men viktigast är som alltid att utgå från stenens egenskaper, säger han.

TEXT PETER WILLEBRAND FOTO ANNA RUT FRIDHOLM

Jag är ju en riktig stennörd! Anders Junghage sammanfattar den egenskap som har gjort att han i dag titulerar sig stenkonsult. Trots hans relativt låga ålder kan få i Sverige mäta sig med honom när det gäller att förena teoretiska och praktiska kunskaper om natursten.

– Jag föddes in i det här. Min pappa drev en anläggningsfirma och jag fick tidigt hoppa in och lära mig.

Ett tag var han inne på en annan bana. Han pluggade matematik och ekonomi, men kom fram till att han mätte som bäst när han fick jobba lika mycket med kroppen som knoppen. Våren 2006, efter avslutade studier, startade han bolaget Stenteknik i Karlstad tillsammans med några kompisar och lillebror Pelle. De nischade sig på sten, materialet som de tyckte var roligast att jobba med. Grabbarna blickade mot Tyskland både för att hämta idéer och teknik.

– De låg ljusår före oss och lägger marksten där vi fortfarande lägger asfalt. Vi åkte på mässor, köpte vår första läggmaskin och satsade på arbeten med stora volymer. Och så jobbade vi stenhårt, vi tävlade mot varandra och skulle hela tiden sätta rekord i att lägga stora volymer. Det gick så bra att vi blev affischpojkar för tillverkarna av läggmaskinen.

Stenteknik växte i takt med storleken på uppdragen, utsågs till DI-Gasell och blev snart ett företag som bara åtog sig stora jobb. Anders, som var den i gänget som besökte stembrott, räknade på hållfasthet och lärde sig beteckningar för importerad sten, funderade samtidigt alltmer på det regelverk han dagligen

”Jag tyckte helt enkelt att det var jobbigt när ett fackmannamässigt utfört arbete fick anmärkningar för att regelverket var tokigt.”

mötte, inte minst vid besiktningar. Så han började studera regelverk och branschrekommendationer, både svenska och internationella.

– Jag insåg ganska snart att allt inte höll måttet. Till exempel synkade inte AMA Anläggning med branschens rekommendationer. I många fall fanns bättre lösningar än vad som angavs. Jag tyckte helt enkelt att det var jobbigt när ett fackmannamässigt utfört arbete fick anmärkningar för att regelverket var tokigt. I dag ska en färdigsatt yta ligga 5-10 millimeter över en angränsandefast kant, till exempel brunn, för att ta höjd för framtidasättningar. Samma lösning gav tidigare en anmärkning vid besiktningen. Och du fick även en anmärkning på efterbesiktningen ett år senare, när nivån var för låg just för att man ändrat enligt den första besiktningens anmärkning.

Hösten 2015 köptes Stenteknik upp av S:t Eriks. Bolaget hade kommit till en punkt där man behövde en större partner. Anders själv hade fått en knäprotes efter en idrottsskada och kunde inte jobba ute på fältet längre.

– S:t Eriks anställde mig som rådgivare, men sedan i somras arbetar jag som fristående stenkonsult.

Det senaste året har arbetet med nya AMA Anläggning 20 tagit mycket tid. Anders är med som sakkunnig utredare, vilket han även gör i standardiseringskommittén för natursten, SIS/TK 508.

– Generellt är kunskapen om SS-EN-standarder och regelverk låg i branschen. Beteckningar används som besvärjelser i hela kedjan från beställare till besiktning, utan att särskilt många förstår innebörden. Materialkrav rimmar till exempel inte alltid med resultatkrav.

AMA 20 lanseras digitalt i januari och i tryckt form under våren. Den innehåller flera nya krav som Anders redan föreläser om. Det är ingen tvekan om att han ser sitt bidrag till AMA 20 som ett erkännande av hans samlade kunskap och erfarenhet.

– AMA ska ju framför allt fungera som ett stöd när man skriver förfrågningsunderlag. Därför är det viktigt att allt blir så rätt som möjligt redan i första ledet, då ökar sannolikheten för att det fär-

Anders Junghage

Ser på: Stensättningar och sport.

Läser: Ja, fast bara på jobbet och helst på svenska.

Lyssnar på: Mig själv och syntmusik. Idolerna är Kraftwerk.

Vill veta mer om: Det som intresserar mig.

Gör mig upprörd: En del människors beteende.

Yrkesmässigt mest stolt över: Att ni vill göra en artikel om mig. Det känns hedrande.

Sport jag minns: Monty Pythons 100 meter för människor med extremt dåligt lokalsinne. Världens roligaste scen!

Restaurerad fasad,
Nationalmuseum.

► dige resultat blir rätt. Och jag kan garantera att AMA 20 i betydligt större grad än AMA 17 beskriver vad som är ett fackmannamäsig utfört arbete, den är kraftigt uppdaterad med nya begrepp, kurvor för sättlager och toleranser för smågaststen etcetera.

– Vi säger till exempel att stensmjöl inte längre ska användas i sättlager. Det suger upp väldigt mycket vatten, blir stenhårt och förhindrar genomsläpp av dagvatten. Det borde redan vara en självklarhet att inte använda stensmjöl.

Vad är viktigast att tänka på för en arkitekt som föreskriver natursten?

– Utgå alltid från materialets egenskaper, precis som en kock utgår från sina råvaror. Ta reda på om just den här stenen har egenskaper som passar för tänkt funktion. Är det till exempel lämpligt att råkila diabas, eller att använda en vit marmor i övergångsställen?

Han tar ett annat exempel där praxis ofta har styrt över syftet:

– I Sverige har vi en hel del granit med fantastisk klyvbarhet som lämpar sig mycket väl som råkildad kantsten. Därför har begreppet råkildad blivit väldigt vanligt. Men det betyder inte att all sten och all granit passar för att råkilas. Det är till exempel svårt att klyva och leverera en råkildad diabas enligt standarden för kantsten.

Det handlar lika mycket om att ha respekt för materialet som för den som utför arbetet, understryker han och fortsätter:

– En svensk råkildad kantsten eller mur bör vara en premiumprodukt, annars kommer den att försvinna från all nyproduktion inom 20 år. Därför är det bättre att man redan när man skriver sitt förfrågningsunderlag anger höjd, bredd, brottlast och ytbehandling för kantsten.

Anders Junghage skulle helst vilja att beteckningar som RV2, RF2 och GV2 försvann helt och ersattes av termer enligt SS-EN 1343, som bygger på unika beräkningar för granit.

– Jag är medveten om att det kan uppfattas som kontroversiellt i branschen. Men varför ska en kantsten alltid vara 30 centimeter, trots att SS-EN 1343 anger något annat?

Han är inte rädd för att säga vad han tycker och har inga problem med att lyfta fram fördelarna med många importerade stensorter. Bland svenska stensorter är Hallandagnejsen hans favorit.

– Dels för dess uttryck, dels för att den klyver så skönt efter ådringen.

När Anders Junghage tittar framåt vill han främst ägna sig åt tidiga skeden i projekt, som när förfrågningsunderlag ska tas fram.

– Av skäl som jag redan har angett: ju tidigare det blir rätt, desto bättre för alla. Och då blir det också hållbart – på riktigt. ■

Kulturbyggnader

Renovering och montering
av natursten på kyrkor,
slott och gamla byggnader.

Narkesten.se